

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RA LE KAYA (HL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

HUKURI 2018

XILETELO XA MAKOREKETELO

TIMARAKA: 100

Xiletelo xa makoreketelo lexi xi na tipheji ta 9.

MAAVELO YA TIMARAKA

XIYENGE XA A: XITSALWANA: TIMARAKA TA **50**

VUNDZENI NA MAKUNGUHATELO	(VM) =	30
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	(RXV) =	15
XIVUMBEKO	(X) =	05
NTSENGO		<u>50</u>

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO: TIMARAKA TA **2 x 25 = 50**

VUNDZENI, MAKUNGUHATELO NA XIVUMBEKO	(VMX) =	15
RIRIMI, XITAYILI NA VUHLERI	(RXV) =	10
NTSENGO		<u>25</u>

MIMFUNGHO YIN'WANA YA MAKOREKETELO LEYI NGA TIRHISIWAKA**MFUNGHO NHLAMUSELO**

–	Ehansi ka xihoxo xa mapeletelo na mahikahatelo.
ll	Etlhelo ra xinene eka swivulwa leswi nga twisisekiki.
=	Etlhelo ra xinene loko mukamberiwa a nga avangi xitshuriwa xa yena hi tindzimana.
m	Etlhelo ra xinene laha ku nga na mbuyelelo wa timhaka kumbe marito.
/	Loko a hlanganisile marito.
⊃	Loko a hambanisile marito.
←	A a fanele a sungurile ekusunguleni ka ntila eximatsini.
→	A nga fikangi emakumu ka xinene.
↑	A a fanele a sungurile eka mintila leyi a nga yi tlula.
↓	A nga fikangi emakumu ka pheji.

XIYENGE XA A: XITSALWANA: TIMARAKA TA 50**XIVUTISO XA 1****1.1 Ndzi tikumile ndzi sarile ndzexe!**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Siku, nkarhi na ndhawu.
- Leswi nga humelela.
- Leswi humeleriseke xiswona.
- Lava a a ri na vona.
- Khombo leri a hlanganeke na rona.
- Lava n'wi pfuneke.
- Dyondzo leyi a yi kumeke.
- Switsundzuxo eka van'wana.

[50]**1.2 Nkucetelo wa swinavetiso wu vangela vanhu swikweleti.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlamuselo ya nhlokomhaka.
- Swikweleti leswi vangekaka.
- Ku tsandzeka ku kunguhata eka swa timali.
- Ku rhandza ku phikizana na van'wana.
- Ku tsandzeka ku tikhoma.
- Ku rhandza swilo.
- Ku pfumaleka ka kurhula endyangwini.
- Ku tsandzeka ku fikelela swilaveko swa ndyangu.

[50]**1.3 Vaxisati/Vanhwanyana va yiviwa, va dlayiwa na ku tlhakisiwa hikwalaho ka vutihlanganisi bya xithekinoloji bya manguva lawa. Hlamusela leswi vangaka xiyimo lexi.**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Ku pfumaleka ka mintirho./Ku lava mintirho.
- Ku lava ku xaveriwa swilo swo durha ku fana na lava va tirhaka.
- Ku lava ku tisusa vusiwana.
- Ku rhandza mali ku tlula mpimo.
- Ku navela leswi vanghana va nga na swona.
- Ku ka va nga pfumeli ku tsundzuxiwa hi van'wana.

[50]**1.4 Ndza tisola!**

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Siku, nkarhi na ndhawu.
- Vanhu lava a a ri na vona.
- Leswi mhaka ya kona yi humeleriseke xiswona.
- Xikongomelo lexi a a lava ku xi fikelela.
- Mbuyelo lowu a a wu languterile.

- Xitshunxo.
- Dyondzo leyi a yi kumeke eka xihoxo lexi a xi endleke.
- Swibumabumelo.
- Switsundzuxo.

[50]

1.5 Ku ticina muhlovo hi ku tola switolatolana kumbe ku tlhava tinereta i mhaka ya kahle. Pfumela kumbe u kaneta.

Ku pfumela.

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlamuselo ya nhlokomhaka.
- Ku famba na minkarhi.
- Ku engetela vutitshembi.
- Ntshikelelo wa vanghana.
- Ndhawu laha munhu a kumekaka kona.
- Ntirho lowu munhu a wu tirhaka.

Ku kaneta.

Mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Ku durha ka nxavo wa switolatolana na tinereta leti tirhisiwaka.
- Ku onhaka ka nhlonge ya munhu.
- Ku hambana ka muhlovo wa xikandza na swirho leswin'wana swa miri.
- Ku va munhu a nga tiamukeli leswi a nga xiswona.
- Mavabyi lama ngenhaka hikwalaho ka switirhisiwa leswi.
- Ku tirhisiwa ka mali hi ndlela ya vusopfa.

[50]

1.6 Eka swivutiso swa 1.6.1 – 1.6.3 mukamberiwa u ta xiyaxiya swifaniso leswi a nyikiweke swona kutani a tsala xitsalwana hi xin'we xa swona, a aneka mhaka leyi xi n'wi tiselaka yona emiehleketweni. U ta nyika xitsalwana xa yena nhlokomhaka leyi faneleke.

LEMUKA LESWI: A KA HA NYIKIWI SWIKOMBISO SWA TINHLOKOMHAKA KU PAPALATA MAKOREKETELO YA MBOYAMELATLHELORIN'WE HIKUVA VAKOREKETI VAN'WANA VA NYIKA TIMARAKA KU YA HI SWIKOMBISO LESWI NYIKIWEKE NTSENA, VA NGA HA LANGUTI VUTITUMBULUXERI LEBYI VAKAMBERIWA VA BYI NYIKEKE.

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A

50

XIYENGE XA B: XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO: TIMARAKA TA 25**XIVUTISO XA 2****2.1 PAPILA RA XIKAYA**

Eka papila ra yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Adirese ya mutsari leyi sikuhatiweke evokweni ra xinene.
- Ku tlula ntila laha swi faneleke.
- Xiloso.
- Vundzeni (Manghenelo, miri na mahetelelo. Xikongomelo xi fanele ku boxiwa.)
- Nsariso. (A ku tsariwi xivongo naswona a ku sayiniwi.)

[25]**2.2 MATIMU YA MUFI**

Eka matimu ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
 - Mavito na xivongo xa mufi.
 - Siku, n'hwetl na lembe ro tswariwa.
 - Ndhawu laha a tswariweke kona.
 - Vatswari va mufi.
 - Vuxokoxoko bya swa tidyondzo.
 - Vuxokoxoko bya ntirho wa yena.
 - Ku teka.
 - Siku ro hundza emisaveni.
 - Xivangelo xa rifu.
 - Lava a va siyeke.
 - Ku n'wi navelela ku etlela hi kurhula.
 - Ku phata xivongo xa yena.
- (Vakamberiwa a va fanelangi ku tsala tanihi munhu wo sungula.)

[25]**2.3 NHLUTO**

Eka nhluto wa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

(Mukamberiwa u fanele ku ndlandlamuxa tinhlokomhakantsongo leti nga laha hansi.)

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Vito ra tsalwa.
- Vito ra mutsari.
- Khavhara ya tsalwa.
- Matsalelo.
- Vatlangi.
- Xivumbeko.
- Kungu/Malongoloxelo ya timhaka.
- Swibumabumelo na swisololo.

- Vito ra muhluti.
- Nsayino.
- Ku sikuhata.

[25]

2.4 N'WANGULANO

Eka n'wangulano wa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Siku, nkarhi na ndhawu.
- Ku thya swimunhuhatwa mavito lawa ya tsariweke hi maletere lamakulu evokweni ra ximatsi ya landzeriwa hi hikombirhi.
- Ku xewetana.
- Swiendlo swa swimunhuhatwa endzeni ka swiangi.
- Mbhurisano lowu kongomisiweke eka nhlokomhaka.
- Ku gimeta na ku lelana.

[25]

2.5 MBULAVULO/XIPICHI

Eka mbulavulo/xipichi xa yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka. (Loko yi tsariwile hi maletere lamatsongo ya khwatihatiwa, loko yi tsariwile hi maletere lamakulu a yi khwatihatiwi.)
- Vito ra mutsari.
- Ku xeweta nhlengeletano hi ku ya hi swiyimo swa varhambiwa.
- Ku khensa ku nyikiwa nkarhi wo vulavula.
- Ku boxa xikongomelo xa siku.
- Ku hlohlotela vantshwa na vana ku hlayisa ndhawu leyi.
- Ku khensa lava endleke leswaku ndhawu leyi yi va kona.
- Ku khensa vakunguhati va ntirho.
- Ku khensa ku yingiseriwa na ku gimeta mbulavulo wa yena.

[25]

2.6 ATIKILI YA PHEPHAHUNGU

Eka atikili ya yena mukamberiwa a nga ha katsa leswi landzelaka:

- Nhlokomhaka na vito ra phephahungu. (Loko swi tsariwile hi maletere lamatsongo swa khwatihatiwa, loko swi tsariwile hi maletere lamakulu a swi khwatihatiwi.)
- Vito ra mutsari ehenhla ka hungu.
- Muxaka wa vugevenga.
- Xifaniso loko xi ri kona.
- Vundzeni.
- Vuxokoxoko bya mutsari wa atikili.

[25]

NTSENGO WA XIYENGE XA B: 50
NTSENGO WA TIMARAKA: 100

XIYENGE XA A**RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWANA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 50)****LEMUKA:**

- Tirhisa rhubiriki minkarhi hinkwayo loko u koreketa xitsalwana xa vutumbuluxi (Papila ra vu3, XIYENGE XA A).
- Timaraka to sukela eka 0 kufikela eka 50 ti avanyisiwile hi tinhlamuselo ta nkoka ta vuswikoti ta NTLHANU.
- Eka swilaveko swa Vundzeni, Ririmi na Xitayili, nhlamuselo yin'wana na yin'wana ya vuswikoti eka leta ntlhanu yi avanyisiwile hi swiyimo swimbirhi: xa le henhla na xa le hansi xikan'we na maavelo ya timaraka lawa ya tirhisiwaka.
- Xivumbeko a xi khumbeki hi xiyimo xa le henhla na xa le hansi.

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI & MAKUNGUHATELO (Mahlamulelo na miehleketo) Maveketelelo ya miehleketo eka makunguhatele; Ndzemuko wa xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu		28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
	Xiyimo xa le henhla	-Mahlamulelo yo hlawuleka/lama tlhonthaka miehleketo na ku hundzisa eka leswi languteriweke -Miehleketo ya vutlhari, leyi tlhonthaka miehleketo naswona leyi vupfeke -Mahungu ya veketeriwile hi ndlela yo hlawuleka naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) ku katsa manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo lama vumbiweke kahle swinene -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa naswona yi kombisa vumbhoni byo va yi vupfile -Mahungu ya veketeriwile kahle swinene naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo lama amukelekaka -Miehleketo leyi nga na nkhlulukelano na ku khorwisa -Mahungu ya veketeriwile kahle naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo ma na nkhlulukelano kun'wana -Miehleketo a yi twisiseki naswona a yi kombisi vutitumbuluxeri -Ku na vumbhoni byitsongo bya maveketelelo na nkhlulukelano wa mahungu	-Mahlamulelo yo huhula -Miehleketo yo hlanganahlangana yo ka yi nga kongomisi mhaka -Mahungu yo huhula no vuyeleriwa -Mahungu a ya veketeriwangi kahle naswona ya hava nkhlulukelano
TIMARAKA TA 30		25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
	Xiyimo xa le hansi	-Mahlamulelo ya xiyimo xa le henhla kambe lama nga riki na swihlawulekisi swa xitsalwana xo hlawuleka no tlhontha miehleketo -Miehleketo ya vutlhari no vupfa -Mahungu ya veketeriwile hi ndlela ya vutshila naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo lama vumbiweke kahle -Miehleketo leyi faneleke no tsakisa -Mahungu ya veketeriwile kahle naswona ku na nkhlulukelano (nhlangano) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo lama amukelekaka kambe hungu a ri hlamuseriwangi ri twisiseka swinene -Miehleketo yi na nkhlulukelano lowu amukelekaka na ku khorwisa -Mahungu ya veketeriwile kahlenyana naswona ku na nkhlulukelanyana (nhlanganyana) eka manghenelo, miri na masongelo/mahetelelo	-Mahlamulelo hakanyingi a hi lama kongomaka -Miehleketo yi tala ku va leyi nga hlanganangiki na ku hlanganahlangana -Ku hava vumbhoni lebyi kombisaka maveketelelo lamanene na nkhlulukelano wa mahungu	-A ku kalangi ku ringetiwa ku angula ku ya hi nhlokomhaka -Miehleketo hi leyi yi nga fanelangiki naswona a yi fambelani nakatsongo na nhlokomhaka -A yi na nkongomo naswona yi pfuvapfuvikele

RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWANA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 50) (ku yisa emahlweni)

Swilaveko		Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo/ nkucetelo, vundzeni; Mahlawulelo ya marito; Matirhiselo ya ririmi na swiaki na milawu ya rona; mahikahatelo, ntivoririmi na mapeletelo	Xiyimo xa le henhla	14–15 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Vutitshembi eka ku tirhisa ririmi naswona hi ndlela yo hlawuleka no tsakisa -Xi koka rinoko naswona xi na thoni leyinene no tlhavula -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila swinene	11–12 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana kahle na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi hi leri faneleke naswona thoni leyi tirhisiweke hi leyi fanaka minkarhi hinkwayo -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi talangi -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila	8–9 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelana na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi ri tirhisiwile hi ndlela yo amukeleka ku hlamusela mahungu -Thoni hi leyi faneleke -Ku tirhisiwile ririmi leri amukelekaka ku tiyisisa vundzeni bya hungu	5–6 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana katsongo na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Matirhiselo ya ririmi i ya xiyimo xa madyondza swinene -Thoni na dikixini a swi fambelani -Ntivomarito lowutsongo swinene	0–3 -Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu -Ririmi a ri twisiseki -Nkayivelo wa ntivomarito wu endla leswaku mahungu ya nga twisiseki
TIMARAKA TA 15	Xiyimoxa le hansi	13 -Ririmi i ra xiyimo xa le henhla naswona ri na thoni leyi faneleke no tlhavula -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo a swi kona -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila	10 -Ririmi ro fanela naswona hakanyingi ra vuyerisa -Thoni hi leyi faneleke na ku vuyerisa -Swihoxo swa ntivoririmi na mapeletelo i switsongo -Xi vumbiwile hi ndlela ya vutshila	7 -Matirhiselo lamanene ya ririmi eka minkarhi yin'wana -Hakanyingi thoni hi leyi faneleke kambe ku na nkayivelo wo tirhisiwa ka ririmi leri amukelekaka	4 -Ku hava matirhiselo lamanene ya ririmi -Ku tirhisiwile swivulwa swo fana kumbe switsongo leswi hambaneke -Ku na nkayivelo lowukulu wa ntivomarito	
XIVUMBEKO Swihlawulekisi swa xitshuriwa; Mavumbelo ya tindzimana na swivulwa		5 -Mavumbelo ya nhlokomhaka i ya xiyimo xa le henhla swinene -Vuxokoxoko lebyi hlawulekeke -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hi ndlela ya xiyimo xa le henhla swinene	4 -Vuxokoxoko byi vumbiwile hi ndlela yo twisiseka -Ku na nkhlukelano -Swivulwa na tindzimana swa twisiseka naswona i swo hambanahambana	3 -Ku vumbiwile vuxokoxoko lebyi faneleke -Swivulwa na tindzimana swi vumbiwile hi ndlela leyinene -Xitsalwana xa ha twisiseka	2 -Ku na timhakanyana to khomeka -Swivulwa na tindzimana swi hoxekile -Xitsalwana xa ha twisisekanyana	0–1 -Ku pfumaleka timhaka leti lavekaka -Swivulwa na tindzimana swi hoxekile -Xitsalwana a xi twisiseki
TIMARAKA TA 5						

XIYENGE XA B**RHUBIRIKI YA MAKAMBELELO YA XITSALWAMBIKO XO LEHA – RIRIMI RA LE KAYA (TIMARAKA TA 25)**

Swilaveko	Vuswikoti byo hlawuleka	Vuswikoti bya le henhla	Vuswikoti byo amukeleka	Vuswikoti bya madyondza	Vuswikoti byo ka byi nga fikelelangi
VUNDZENI, MAKUNGUHATELO & XIVUMBEKO	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
Mahlamulelo na miehleketo; Maveketelo ya miehleketo eka makunguhatele; Xikongomelo, vaamukeri va hungu, swihlawulekisi/swiaki swa ririmi na mbangu	-Mahlamulelo yo hlawuleka na ku hundzisa leswi a swi languteriwile -Miehleketo ya vutlhari leyi vupfeke. -Vutivi byo enta bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Matsalelo lawa ya nga humiki emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile -Nhlamuselo ya vuenti swinene naswona vuxokoxoko hinkwabyo byi seketela nhlokomhaka -Xivumbeko lexi faneleke no va na nkhaqato	-Mahlamulelo lamanene lama kombisaka vutivi lebyinene bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Ku na ku kongoma mhaka, a ku na ku huma emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile, swi hlamuseriwile kahle hi vuxokoxoko byo seketela nhlokomhaka -Xivumbeko lexi faneleke lexi nga na swihoxo switsongo leswi onhaka nkhaqato	-Mahlamulelo yo ringanela lama kombisaka vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Mhaka a yi kongomiwi hi ku hetiseka, ku na ku humanyana emhakeni -Vundzeni na miehleketo swi vumbanile hi ndlela leyi amukelekaka -Ku na vuxokoxoko byin'wana lebyi seketelaka nhlokomhaka -Hi ku angarhela, xivumbeko hi lexi faneleke kambe xi ri na swihoxo switsongo	-Mahlamulelo ya madyondza lama kombisaka vutivinyana bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Ku na ku kongomanyana kambe matsalelo ya huhula -A hi minkarhi hinkwayo vundzeni na miehleketo swi vumbanaka -Ku na vuxokoxoko byitsongo lebyi seketelaka nhlokomhaka -Milawu ya xivumbeko yi tirhisiwile hi ndlela yo ka yi nga twisiseki -Ku na swihoxo swo tala	-Mahlamulelo a ya kombisi vutivi bya swihlawulekisi swa muxaka wa xitshuriwa -Nhlamuselo a yi le rivaleni naswona yi humile swinene emhakeni -Vundzeni na miehleketo a swi vumbanangi -Ku na vuxokoxoko byitsongo swinene lebyi seketelaka nhlokomhaka -A ku tirhisiwani milawu ya xivumbeko leyi faneleke
TIMARAKA TA 15					
RIRIMI, XITAYILI & VUHLERI	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
Thoni, rhejisitara, xitayili, xikongomelo/nkucetelo, vaamukeri va hungu na mbangu; Matirhiselo ya ririmi, swiaki na milawu ya rona; Mahlawulelo ya marito; Mahikahatelo na mapeletelo	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo -Swihoxo a swi kona	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana swinene na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Hi ku angarhela, ku na nkhaqato wa ntivoririmi naswona wu vumbiwile hi mfanelo -Ntivomarito wa kahle swinene -Swihoxo a swi talangi	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swi fambelana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu. -Ku na swihoxonyana swa ririmi -Ku na ntivomarito wo ringanela -Swihoxo a swi onhi nhlamuselo	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito swa fambelananyana na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Ntivoririmi wo pfumala nkhaqato wu tlhela wu va na swihoxo swo tala -Ntivomarito wo kayivela -Nhlamuselo a yi le rivaleni	-Thoni, rhejisitara, xitayili na ntivomarito a swi fambelani na xikongomelo, vaamukeri va hungu na mbangu -Swihoxo swi tele naswona ku na ku pfuvapfuvana ka timhaka -Ntivomarito a wu fambelani na xikongomelo -Nhlamuselo a yi twisiseki nakatsongo
TIMARAKA TA 10					

Mfanelo yo kopa yi pimiwile